

Sprawa C-507/23**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

8 sierpnia 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Augstākā tiesa (Senāts) (sąd najwyższy, Łotwa)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

7 sierpnia 2023 r.

Strona skarżąca w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu kasacyjnym:

A

Druga strona postępowania w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu kasacyjnym:

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (urząd ochrony praw konsumentów, Łotwa)

[...]

Latvijas Republikas Senāts (sąd najwyższy Republiki Łotewskiej)**POSTANOWIENIE [...]**

Ryga, dnia 7 sierpnia 2023 r.

Izba [...] [skład izby]

[...] po rozpatrzeniu wniosku o wystąpienie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w ramach skargi kasacyjnej wniesionej przez A od wyroku wydanego przez Administratīvā apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny, Łotwa) w dniu 20 maja 2023 r. w przedmiocie zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową w postępowaniu sądowoadministracyjnym wszczętym w wyniku skargi

wniesionej przez A o zaniechanie i stwierdzenie niezgodności z prawem czynności faktycznej Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (urzędu ochrony praw konsumentów, Łotwa), zwanego dalej „urzędem ochrony praw konsumentów”, polegającej na wykorzystaniu i rozpowszechnieniu danych osobowych skarżącego, bez jego zgody, w fabule utworu narracyjnego [audiowizualnego], a także o naprawienie szkody niemajątkowej.

Uzasadnienie

Okoliczności faktyczne

1 [Latvijas Republikas] Senāts (sąd najwyższy Republiki Łotewskiej) wszczął postępowanie kasacyjne w sprawie pomiędzy skarżącym w postępowaniu w pierwszej instancji, to jest A, który jest znanym łotewskim dziennikarzem i ekspertem w sektorze motoryzacyjnym, a urzędem ochrony praw konsumentów w przedmiocie nieuprawnionego przetwarzania przez ten urząd danych osobowych skarżącego poprzez rozpowszechnienie filmu wideo.

Urząd ochrony praw konsumentów przeprowadził kampanię informacyjną, w ramach której na wielu stronach internetowych rozpowszechniano film zatytułowany „Pārbaudi – Pērc – Lietoto sociālais eksperiments” („Sprawdź – Kup – Z drugiej ręki Eksperyment społeczny”). Film został wykonany jako informacja dla konsumentów o szeregu istotnych zagrożeń, na jakie mogą być narażeni przy zakupie używanego samochodu. W filmie wzywa się konsumentów do sprawdzania tożsamości i reputacji sprzedawców oraz do zachowania ostrożności, ponieważ nieuczciwi przedsiębiorcy mogą stosować nieuczciwe metody, próbując naśladować publicznie znanych ekspertów, aby podstępnie zwiększyć zaufanie konsumentów do sprzedawcy konkretnego pojazdu i skłonić konsumenta do nabycia pojazdu, który jest nieodpowiedni pod względem technicznym, bądź z innych względów. Bohater utworu narracyjnego naśladował głos skarżącego, rozmawiał przez telefon w jego charakterystycznym stylu i nosił czapkę podobną do tej, którą skarżący nosił w innych programach. W utworze narracyjnym można zobaczyć listę zatytułowaną „Typowe zwroty [A]”, a także zawiera on fragment programu „TE!” („TUTAJ!”), w którym widać i słyhać mówiącego skarżącego.

Skarżący, nie zgadzając się ze sposobem, w jaki jego postać została wykorzystana w filmie, sprzeciwił się wykonaniu i rozpowszechnianiu utworu narracyjnego. Niemniej jednak, film ten został udostępniony na wielu stronach internetowych i nadal jest dostępny w internecie.

Skarżący zwrócił się do urzędu ochrony praw konsumentów o zaprzestanie rozpowszechniania filmu, dokonanie publicznych przeprosin za naruszenie jego dobrego imienia oraz o zadośćuczynienie za wyrządzoną szkodę niemajątkową. Urząd nie zastosował się do jego wniosku.

Skarżący wniósł skargę do sądu administracyjnego o stwierdzenie niezgodności z prawem czynności urzędu ochrony praw konsumentów oraz o nakazanie

urzędowi dokonania przeprosin i zapłaty na jego rzecz zadośćuczynienia w wysokości 2000 EUR z tytułu wyrządzonej szkody niemajątkowej.

2 Administratīvā rajona tiesa (rejonowy sąd administracyjny, Łotwa) częściowo uwzględnił skargę: uznał za niezgodną z prawem czynność faktyczną urzędu ochrony praw konsumentów polegającą na wykorzystywaniu i rozpowszechnianiu danych osobowych skarżącego bez jego zgody oraz nałożył na urząd obowiązek zaprzestania tej czynności, a także obowiązek zapłaty skarżącemu zadośćuczynienia w wysokości 100 EUR z tytułu wyrządzonej szkody niemajątkowej oraz dokonania publicznych przeprosin.

Administratīvā apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny, Łotwa), rozpatrujący sprawę w postępowaniu odwoławczym, również uznał roszczenie jedynie w części: uznał za niezgodną z prawem czynność faktyczną urzędu ochrony praw konsumentów polegającą na wykorzystywaniu i rozpowszechnianiu danych osobowych skarżącego bez jego zgody oraz nakazał urzędowi ochrony praw konsumentów zaprzestanie wykorzystywania i rozpowszechniania danych osobowych skarżącego w utworze narracyjnym „Sprawdź – Kup – Z drugiej ręki Eksperyment społeczny”, a także nakazał mu publiczne przeproszenie skarżącego na stronach internetowych, na których opublikowano utwór narracyjny. Pozostałe roszczenia (o zadośćuczynienie pieniężne z tytułu wyrządzonej szkody niemajątkowej) zostały oddalone.

[Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny) uznał, że czynność urzędu ochrony praw konsumentów była kontynuowana po wejściu w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) oraz, że czynność ta była sprzeczna z art. 6 ust. 1 lit. e) tego rozporządzenia. Danymi osobowymi są nie tylko imię i nazwisko skarżącego, ale również jego postać, do przedstawienia której w niniejszej sprawie wykorzystano m.in. wizerunek skarżącego zaczerpnięty z programu „TE!” oraz skupiono się bezpośrednio na jego działalności zawodowej w sektorze motoryzacyjnym. Zamieszczenie danych osobowych w utworze narracyjnym, upublicznienie ich i przechowywanie w taki sposób, aby były dostępne dla innych osób, stanowi przetwarzanie danych osobowych. Utwór narracyjny powstał w ramach wykonywania funkcji organu publicznego oraz miał na celu osiągnięcie uzasadnionego i społecznie niezbędnego celu, jakim jest podniesienie poziomu wiedzy konsumentów, aby mogli oni podejmować ekonomiczne decyzje o zakupie używanego samochodu w oparciu o rzetelne informacje. Cel ten mógł jednak zostać osiągnięty również bez wykorzystania danych osobowych skarżącego: za pomocą innego sposobu zwracania się do opinii publicznej, za pomocą utworu narracyjnego o innej treści lub za pomocą innej osoby w podobnym utworze narracyjnym.

Dokonując oceny, czy należało zobowiązać do zapłaty zadośćuczynienia z tytułu naruszenia praw skarżącego, [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny) uznał, że naruszenie dokonane przez urząd ochrony praw konsumentów nie miało poważnego charakteru. Sąd wziął pod uwagę, że wykorzystanie postaci skarżącego w utworze narracyjnym nie miało na celu zniesławienia go ani naruszenia jego dóbr osobistych. Dla obiektywnego i dostatecznie uważnego zewnętrznego widza utwór narracyjny nie może stwarzać wrażenia, że skarżący jest oszustem lub osobą nieuczciwą. Skarżący poniósł szkodę niemajątkową wskutek tego, że urząd ochrony praw konsumentów przetwarzał i upublicznił jego dane osobowe bez uwzględnienia jego sprzeciwu oraz nie naprawił naruszenia zgodnie z jego wnioskiem. Urząd ochrony praw konsumentów dokonał naruszenia w wyniku błędnej wykładni obowiązującego uregulowania; ponadto wykładnia obowiązującego uregulowania miała złożony charakter. Sąd wziął również pod uwagę, że wykonanie i opublikowanie takiego utworu narracyjnego bez zgody danej osoby byłoby dopuszczalne, gdyby zostało dokonane dla potrzeb dziennikarskich, że utwór narracyjny o takim charakterze był najbardziej odpowiedni do osiągnięcia założonego celu oraz że nie wykorzystano żadnych wrażliwych danych skarżącego. W związku z tym sąd stwierdził, że dostępność utworu narracyjnego w środowisku internetowym nie skutkuje, sama w sobie, zniesławieniem skarżącego.

Ponieważ urząd ochrony praw konsumentów nie zaprzestał tej czynności faktycznej po otrzymaniu uzasadnionych zastrzeżeń skarżącego, [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny) orzekł, że naprawienie szkody niemajątkowej poprzez przywrócenie stanu sprzed wyrządzenia szkody, o którym mowa w art. 14 Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (ustawy o odpowiedzialności majątkowej administracji publicznej), nie jest wystarczające. W związku z tym sąd nałożył na organ obowiązek publicznego przeproszenia skarżącego na stronach internetowych, na których opublikowano utwór narracyjny. Biorąc pod uwagę, że utwór narracyjny nie zniesławił powoda, ani nie naruszył jego dobrego imienia oraz że nie wykorzystano żadnych jego danych wrażliwych, sąd nie uznał za konieczne zasądzenia zapłaty zadośćuczynienia pieniężnego.

3 Skarżący wniósł skargę kasacyjną od wyroku [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowego sądu administracyjnego) w zakresie oddalenia jego roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu wyrządzonej szkody niemajątkowej. W skardze kasacyjnej wskazano następujące podstawy uchylecia przywołanego wyroku:

3.1 [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny) popełnił błąd w ocenie, czy skarżącemu została wyrządzona szkoda, ponieważ błędnie zinterpretował pojęcie zniesławienia i naruszenia dobrego imienia oraz ponieważ nie dokonał oceny, bez żadnego ku temu uzasadnienia, szeregu okoliczności wskazanych przez skarżącego, a dotyczących zniesławienia, którego doznał oraz naruszenia jego dobrego imienia (w tym publikacji utworu narracyjnego w sposób, który oczernia w oczach widzów skarżącego jako znanego eksperta

motoryzacyjnego). Sąd powinien był ocenić reakcję przeciętnego widza, który nie jest zbyt uważny, na utwór narracyjny i odzwierciedloną w nim postać skarżącego. Sąd nie wziął również pod uwagę, że publikacja utworu narracyjnego nastąpiła pomimo kategoriycznego sprzeciwu skarżącego, który opierał się na uzasadnionych zastrzeżeniach do scenariusza tego utworu.

Nie zapewniając ochrony sądowej w przedmiocie zniesławienia sąd naruszył art. 95 (ochrona przed zniesławieniem) i art. 96 (poszanowanie prywatności) konstytucji Republiki Łotewskiej.

3.2 Sąd uznał w istocie, że popularność skarżącego i przydatność jego postaci do stworzenia utworu narracyjnego są względami uzasadniającymi ingerencję w prawo skarżącego do prywatności i jego prawo do samodzielnego decydowania o przetwarzaniu jego danych.

3.3 Złożoność wykładni uregulowania nie może stanowić usprawiedliwienia dla arbitralnego działania organu polegającego na celowym dokonaniu czynności sprzecznej z jasno wyrażoną wolą skarżącego.

3.4 Ustalone przez sąd zadośćuczynienie (przeprosiny na stronach internetowych, na których urząd ochrony praw konsumentów opublikował utwór narracyjny) nie jest sprawiedliwe. W demokratycznym państwie prawa zadośćuczynienie z tytułu wyrządzonej szkody nie może być nieproporcjonalnie niskie. Obowiązek publicznego przeproszenia jest czynnością z zakresu zwykłej elementarnej uprzejmości i etyki. Tytułem porównania, art. 83 ust. 5 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych przewiduje administracyjne kary pieniężne w wysokości do 20 000 000 EUR lub, w przypadku przedsiębiorstwa, w wysokości do 4 % całkowitego rocznego światowego obrotu z poprzedniego roku obrotowego.

3.5 Sąd całkowicie pominął i nie zbadał art. 82 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych [...] [przywołanie treści art. 82 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych].

Podstawy prawne

Uregulowanie mające zastosowanie

Prawo Unii Europejskiej

4 Artykuł 8 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej; art. 1 ust. 2 oraz art. 82 i motywy 75, 85 i 146 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

Prawo lotewskie

5 Artykuł 92 zdanie trzecie konstytucji Republiki Łotewskiej:

„W przypadku nieuzasadnionej ingerencji w prawa osoby, osoba ta ma prawo do odpowiedniego odszkodowania”.

Artykuł 14 Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (ustawy o odpowiedzialności majątkowej administracji publicznej), zatytułowany „Nałożenie obowiązku [zapłaty zadośćuczynienia] z tytułu szkody niemajątkowej”:

„1. Obowiązek naprawienia szkody niemajątkowej nakłada się w zależności od znaczenia prawnie chronionych praw i interesów, w które nastąpiła ingerencja, oraz wagi tej ingerencji, w świetle uzasadnienia oraz faktycznych i prawnych podstaw działania organu, działania i współodpowiedzialności ofiary, a także innych okoliczności mających znaczenie w danej sprawie.

2. Szkodę niemajątkową należy naprawić poprzez przywrócenie sytuacji do stanu sprzed wyrządzenia szkody lub, w przypadku całkowitej lub częściowej niemożności takiego przywrócenia, bądź w przypadku nieadekwatności tego rozwiązania, poprzez przeprosiny lub zapłatę odpowiedniego zadośćuczynienia.

3. Jeżeli organ lub sąd, po dokonaniu oceny okoliczności danej sprawy, uzna, że ingerencja w prawa lub prawnie chronione interesy osoby nie jest poważna, pisemne lub publiczne przeprosiny mogą stanowić jedyne lub dodatkowe zadośćuczynienie z tytułu szkody niemajątkowej.

4. Zadośćuczynienie z tytułu szkody niemajątkowej może zostać przyznane w wysokości do 7000 EUR. W przypadku wyrządzenia poważnej szkody niemajątkowej zadośćuczynienie może zostać przyznane w wysokości do 10 000 EUR; jednak w przypadku utraty życia lub szczególnie poważnego uszczerbku na zdrowiu zadośćuczynienie może zostać przyznane w wysokości do 30 000 EUR”.

Względy, z powodu których sąd odsyłający powziął wątpliwości w przedmiocie wykładni uregulowania Unii Europejskiej

6 [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny) orzekł, że prawo skarżącego zostało naruszone i w tym zakresie wyrok uzyskał powagę rzeczy osądzonej, jednak skarżący nie zgadza się ani z oceną ingerencji w jego prawo i szkody wyrządzonej w wyniku tej ingerencji, ani z przyznanym mu w rezultacie zadośćuczynieniem. W rezultacie należy ustalić w postępowaniu kasacyjnym, czy sąd prawidłowo ocenił wagę ingerencji w prawo skarżącego, której dopuścił się urząd ochrony praw konsumentów, istnienie szkody wyrządzonej wskutek ingerencji, a także czy ustalone przez ten sąd zadośćuczynienie można uznać za odpowiednie.

7 Artykuł 82 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych stanowi, że każda osoba, która poniosła szkodę majątkową lub niemajątkową w wyniku naruszenia tego rozporządzenia, ma prawo uzyskać od administratora lub podmiotu przetwarzającego odszkodowanie za poniesioną szkodę.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że ponieważ przywołane ogólne rozporządzenie o ochronie danych nie odsyła do prawa państw członkowskich w kwestiach znaczenia i zakresu pojęć zawartych w art. 82 tego rozporządzenia, a w szczególności pojęć „szkody majątkowej lub niemajątkowej” i „odszkodowania za poniesioną szkodę”, do celów stosowania tego rozporządzenia wyrażenia te należy uznać za autonomiczne pojęcia prawa Unii, które należy interpretować w sposób jednolity we wszystkich państwach członkowskich (wyrok z dnia 4 maja 2023 r., *Österreichische Post*, C-300/21, *EU:C:2023:370*, pkt 30). W związku z tym do celów wykładni tych pojęć zastosowanie ma nie prawo łotewskie, ale wyłącznie przepisy rozporządzenia zgodnie z ich wykładnią zawartą w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Jak wynika z wyroku [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowego sądu administracyjnego) sąd ten oparł swoje ustalenia dotyczące zadośćuczynienia wyłącznie na ustawodawstwie i orzecznictwie łotewskim, co nie jest zgodne z art. 82 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych.

Ponadto, w wyroku [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowego sądu administracyjnego) poruszono kilka aspektów, dla których istotne jest dokonanie wykładni art. 82 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Z informacji zawartych w rejestrze Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wynika, że sądy państw członkowskich przedstawiły już Trybunałowi szereg pytań w przedmiocie wykładni tego artykułu, odpowiedzi na które mogą mieć również znaczenie w niniejszej sprawie (sprawy C-340/21, C-667/21, C-687/21, C-741/21, C-182/22, C-456/22, C-590/22 i C-65/23). Jednakże na pytania te nie udzielono jeszcze odpowiedzi, w związku z czym niniejsza Izba uznała za konieczne zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

8 Jednym z aspektów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy przez [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny) było to, czy obowiązek naprawienia szkody powinien zostać nałożony w związku z naruszeniem ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, to znaczy w związku z samym naruszeniem ochrony danych, czy też przeciwnie, należy również ustalić szkodę wyrządzoną w wyniku tego naruszenia. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej udzielił już odpowiedzi na to pytanie.

W art. 82 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych przewidziano prawo do odszkodowania za szkodę majątkową lub niemajątkową poniesioną w wyniku naruszenia tego rozporządzenia. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśnił, że samo *naruszenie* przepisów tego rozporządzenia nie wystarcza do przyznania prawa do odszkodowania, lecz należy udowodnić *szkodę*, która została wyrządzona w wyniku tego naruszenia (pkt 32 i 42 wyroku *Österreichische Post*).

Z wyroku [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowego sądu administracyjnego) wynika, że sąd ten w zasadzie dokonał oceny konieczności przyznania

zadośćuczynienia w związku z samym naruszeniem przepisów rozporządzenia przez organ, ponieważ nie stwierdził żadnej szkody polegającej na zniesławieniu skarżącego ani szkody w postaci naruszenia jego dobrego imienia. Jest to zatem niezgodne z art. 82 ust. 1 rozporządzenia. Jeżeli sąd ten uznał, że skarżący nie poniósł żadnej szkody w wyniku naruszenia rozporządzenia, roszczenie o odszkodowanie lub zadośćuczynienie należało oddalić.

Jednak przed wyciągnięciem jakichkolwiek innych wniosków należy ustalić, czy sąd ten nie popełnił błędu w dokonanej ocenie istnienia szkody.

9 W tym względzie należy wyjaśnić, czy naruszenie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, to jest naruszenie ochrony danych, może jednocześnie, samo w sobie, wyrządzić danej osobie szkodę.

Zgodnie z motywem 146 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych za szkodę, którą dana osoba poniosła wskutek przetwarzania w sposób naruszający rozporządzenie, powinno przysługiwać odszkodowanie od administratora lub podmiotu przetwarzającego. Pojęcie szkody należy interpretować szeroko, w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w sposób w pełni odzwierciedlający cele rozporządzenia. Osoby, których dane dotyczą, powinny uzyskać pełne i skuteczne odszkodowanie za poniesione szkody. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, odnosząc się również do tego motywu, podkreślił, że wykładnia pojęcia szkody powinna być zgodna z celami rozporządzenia, którymi są m.in. zapewnienie wysokiego i spójnego stopnia ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Unii oraz zapewnienie spójnego i jednolitego stosowania przepisów o ochronie podstawowych praw i wolności osób fizycznych w związku z przetwarzaniem takich danych w całej Unii (pkt 46–48 wyroku *Österreichische Post*). Ponadto, dla celów art. 82 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, pojęciu „szkody”, zawartemu w pojęciu „szkody [...] niemajątkowej”, należy nadać autonomiczną i jednolitą definicję, właściwą prawu Unii (pkt 44 wyroku *Österreichische Post*).

Artykuł 8 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej formułuje prawo do ochrony danych jako autonomiczne prawo podmiotowe przynależne osobie, bowiem każdy ma prawo do ochrony danych osobowych, które go dotyczą. Artykuł 1 ust. 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych również wskazuje, że rozporządzenie chroni podstawowe prawa i wolności osób fizycznych, w szczególności ich prawo do ochrony danych osobowych, co oznacza, że prawo do ochrony danych osobowych zostało wymienione jako jedno z podstawowych praw i wolności danej osoby.

W konsekwencji pojawia się pytanie, czy ingerencja w to prawo podmiotowe stanowi, sama w sobie, szkodę dla danej osoby. Innymi słowy, jeżeli ingerencja w inne prawa gwarantowane danej osobie (takie jak prawo do życia prywatnego, prawo własności itp.) jest uznawana za szkodę, czy samo naruszenie wspomnianego prawa do ochrony danych może być również uznane za szkodę –

lub co najmniej, w określonych okolicznościach, może ją stanowić – dla danej osoby?

To z kolei rodzi kolejne pytanie o związek pomiędzy naruszeniem ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, to jest naruszeniem ochrony danych, a naruszeniem prawa do ochrony danych jako prawa podmiotowego. Przetwarzanie danych to czynność wykonywana z wykorzystaniem danych osobowych, które co do zasady podlegają ochronie. W konsekwencji, jeżeli przetwarzanie danych jest dokonywane niezgodnie z prawem, należy założyć, że takie przetwarzanie danych powoduje nieuzasadnioną ingerencję w prawo podmiotowe danej osoby do ochrony jej danych, właśnie dlatego, że dane te nie były chronione przed niezgodnym z prawem przetwarzaniem.

Tytułem przykładu, w niniejszej sprawie należałoby rozważyć, czy rozpowszechnianie danych osobowych w utworze narracyjnym o charakterze instruktażowym, którego dokonano wbrew wyraźnemu sprzeciwowi danej osoby, samo w sobie wyrządziło szkodę, ponieważ należy je uznać za ingerencję w prawo tej osoby do ochrony danych (stanowi ono tym samym szkodę samą w sobie, nawet jeśli nie stwierdzono naruszenia prywatności tej osoby, szkody w postaci zniesławienia, bądź naruszenia jej dobrego imienia).

Należy dodać, że w motywie 75 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych wymieniono konkretne rodzaje szkód, z czego można wywnioskować, że samo naruszenie rozporządzenia, choć stanowi naruszenie prawa osoby fizycznej do ochrony jej danych, może nie być uważane za szkodę do celów rozporządzenia; innymi słowy, że samo naruszenie rozporządzenia nie byłoby zwykle uważane za ingerencję w „prawa i wolności osób fizycznych”, o których mowa w tym motywie oraz szkodę. Motyw ten stanowi: „Ryzyko naruszenia praw lub wolności osób, o różnym prawdopodobieństwie i wadze zagrożeń, może wynikać z przetwarzania danych osobowych mogącego prowadzić do uszczerbku fizycznego lub szkód majątkowych lub niemajątkowych, w szczególności: jeżeli przetwarzanie może skutkować dyskryminacją, kradzieżą tożsamości lub oszustwem dotyczącym tożsamości, stratą finansową, naruszeniem dobrego imienia, naruszeniem poufności danych osobowych chronionych tajemnicą zawodową, nieuprawnionym odwróceniem pseudonimizacji lub wszelką inną znaczną szkodą gospodarczą lub społeczną; jeżeli osoby, których dane dotyczą, mogą zostać pozbawione przysługujących im praw i wolności lub możliwości sprawowania kontroli nad swoimi danymi osobowymi; jeżeli przetwarzane są dane osobowe ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, wyznanie lub przekonania światopoglądowe, lub przynależność do związków zawodowych oraz jeżeli przetwarzane są dane genetyczne, dane dotyczące zdrowia lub dane dotyczące seksualności lub wyroków skazujących i naruszeń prawa lub związanych z tym środków bezpieczeństwa; jeżeli oceniane są czynniki osobowe, w szczególności analizowane lub prognozowane aspekty dotyczące efektów pracy, sytuacji ekonomicznej, zdrowia, osobistych preferencji lub zainteresowań, wiarygodności lub zachowania, lokalizacji lub przemieszczania się – w celu tworzenia lub wykorzystywania profili osobistych; lub jeżeli

przetwarzane są dane osobowe osób wymagających szczególnej opieki, w szczególności dzieci; jeżeli przetwarzanie dotyczy dużej ilości danych osobowych i wpływa na dużą liczbę osób, których dane dotyczą”. Niektóre z wymienionych tu rodzajów szkód można uznać za zwykłe naruszenia ochrony danych, bez naruszenia innych praw i wolności (np. gdy osoba, której dane dotyczą, została pozbawiona prawa do sprawowania kontroli nad swoimi danymi osobowymi); podczas gdy z brzmienia tego motywu jako całości wydaje się wynikać, że w najczęstszym przypadku naruszenie ochrony danych nie wyrządza, samo w sobie, szkody, bowiem w pewnym stopniu takie naruszenie można jakościowo odróżnić od szkody.

Z drugiej strony motyw 85 rozporządzenia wskazuje: „Przy braku odpowiedniej i szybkiej reakcji naruszenie ochrony danych osobowych może skutkować powstaniem uszczerbku fizycznego, szkód majątkowych lub niemajątkowych u osób fizycznych, takich jak utrata kontroli nad własnymi danymi osobowymi lub ograniczenie praw, dyskryminacja, kradzież lub sfałszowanie tożsamości, strata finansowa, nieuprawnione odwrócenie pseudonimizacji, naruszenie dobrego imienia, naruszenie poufności danych osobowych chronionych tajemnicą zawodową lub wszelkie inne znaczne szkody gospodarcze lub społeczne”. Rodzajami szkód wymienionymi tutaj jako możliwe są zarówno te, które w istocie same w sobie stanowią naruszenie ochrony danych (utrata kontroli nad danymi osobowymi), jak i te, które związane są z ingerencją w inne prawa i wolności (np. naruszenie dobrego imienia).

W konsekwencji rodzi to wątpliwości co do związku pomiędzy, z jednej strony, naruszeniem przepisów rozporządzenia jako naruszeniem ochrony danych, a – z drugiej strony – „szkodą” w rozumieniu art. 82 ust. 1 rozporządzenia.

10 Następnie należy odnieść się do związku między szkodą a współmiernym do szkody odszkodowaniem lub zadośćuczynieniem.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, dokonując wykładni pojęcia szkody zgodnie z celem rozporządzenia, orzekł, że niedopuszczalne jest uzależnienie odszkodowania za szkodę niemajątkową od określonego progu wagi, ponieważ wyznaczenie takiego progu, od którego zależy możliwość uzyskania tego odszkodowania, mogłoby ulegać wahaniom w zależności od oceny sądu rozpatrującego sprawę i, tym samym, zaszkodzić spójności ustanowionego systemu (pkt 49 wyroku *Österreichische Post*).

W odniesieniu do obowiązku naprawienia szkody, jaki można nałożyć, to jest zadośćuczynienia pieniężnego, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że do porządku prawnego każdego państwa członkowskiego należy określenie kryteriów pozwalających na określenie zakresu należnego w tych ramach odszkodowania, z zastrzeżeniem poszanowania wspomnianych zasad równoważności i skuteczności (ibidem, pkt 53–54).

Orzekł on również, że zadośćuczynienie pieniężne, o którym mowa w art. 82 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, należy uznać za „pełne i skuteczne”, jeżeli pozwala ono na pełną kompensację szkody poniesionej konkretnie w wyniku naruszenia tego rozporządzenia, przy czym dla celów takiego pełnego wyrównania nie jest konieczne nakazanie zapłaty odszkodowania o charakterze represyjnym (*ibidem*, pkt 58).

Tym samym, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej określił już, w sposób ogólny, ramy ustalania zadośćuczynienia. Niektóre kwestie pozostają jednak niejasne.

11 [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny) uznał, że w niniejszej sprawie publiczne przeprosiny skierowane do skarżącego stanowiły wystarczające zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową. Należy dodać, że ta forma zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową, w szczególności gdy ingerencja w prawo danej osoby nie jest poważna, została wyraźnie przewidziana w ustawodawstwie łotewskim [a dokładnie w art. 14 ust. 2 i 3 Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (ustawy o odpowiedzialności majątkowej administracji publicznej)], a także jest ona przewidziana w tych przypadkach, w których restitutio in integrum nie jest możliwe.

Jeżeli zatem forma i wysokość zadośćuczynienia miałyby zostać określone zgodnie z ustawodawstwem łotewskim, mogłoby się w rezultacie okazać, w zależności od oceny organu będącego drugą stroną postępowania lub sądu, że także w tych okolicznościach, w których restitutio in integrum nie jest możliwe, przeprosiny zostałyby uznane za wystarczające zadośćuczynienie.

Biorąc pod uwagę, że kwestia istnienia i wysokości szkody pozostaje w niniejszej sprawie otwarta, a wyjaśnienie tej kwestii jest uzależnione od wykładni pojęcia szkody, ustalenie, czy nałożenie obowiązku przeprosin, jako jedyne zadośćuczynienie, jest zgodne z art. 82 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, interpretowanym zgodnie z celem rozporządzenia i zasadą pełnego odszkodowania, może mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

12 Rozważając formę i wysokość zadośćuczynienia [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny) wziął pod uwagę, między innymi, cele i uzasadnienie czynności dokonanej przez organ. W szczególności [Administratīvā] apgabaltiesa (okręgowy sąd administracyjny) uwzględnił w uzasadnieniu okoliczność, że w chwili wykonywania i rozpowszechniania utworu narracyjnego wbrew sprzeciwowi skarżącego organ realizował zadanie realizowane w interesie publicznym, że wykorzystanie danych osobowych skarżącego było właściwe do realizacji tego celu oraz że celem organu nie było zniesławienie skarżącego, ani naruszenie jego dóbr osobistych, a także że w przedmiotowej sprawie zastosowanie uregulowania było złożone.

Rodzi to pytanie, czy takie rozważania, które w istocie wskazują na postawę i motywację sprawcy naruszenia ochrony danych, mogą być brane pod uwagę przy nakładaniu obowiązku naprawienia szkody.

Jak już wspomniano, art. 82 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych ustanawia zasadę pełnego odszkodowania. W związku z tym, jeżeli sąd przyjął, że ze względu na motywację sprawcy naruszenia należy ustalić niższe zadośćuczynienie, niż – co do zasady – proporcjonalne do poniesionej szkody, kwota takiego zadośćuczynienia nie jest już proporcjonalna do wysokości poniesionej szkody. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej odrzucił konieczność takiego ustalenia kwoty zadośćuczynienia, aby miała ona charakter represyjny, właśnie dlatego, że nie jest to konieczne do osiągnięcia pełnego i skutecznego naprawienia poniesionej szkody (pkt 58 wyroku *Österreichische Post*). Powstaje pytanie, czy podobnych rozważań nie należy poczynić w niniejszej sprawie, to jest czy poprzez uwzględnienie motywacji sprawcy naruszenia nie dochodzi do zachwiania proporcji pomiędzy szkodą a odpowiednim zadośćuczynieniem, a tym samym do podważenia mechanizmu pełnego i skutecznego zadośćuczynienia.

13 Podsumowując, niniejsza Izba powzięła wątpliwości w przedmiocie wykładni przepisów prawa Unii. Należy zatem przedstawić Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytania prejudycjalne.

[...] [uwagi o charakterze proceduralnym]

Postanowienie

Na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, [...] [uwagi dotyczące krajowego prawa procesowego], niniejsza Izba

postanowiła

Przedstawić Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące pytania prejudycjalne:

1. Czy art. 82 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych należy interpretować w ten sposób, że niezgodne z prawem przetwarzanie danych osobowych, jako naruszenie tego rozporządzenia, może samo w sobie stanowić nieuzasadnioną ingerencję w prawo podmiotowe danej osoby do ochrony jej danych i szkodę wyrządzoną tej osobie?
2. Czy art. 82 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych należy interpretować w ten sposób, że zezwala on, w przypadku braku możliwości przywrócenia stanu sprzed wyrządzenia szkody, na nałożenie obowiązku przeprosin jako jedynego zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową?

3. Czy art. 82 ust. 1 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych należy interpretować w ten sposób, że zezwala on, aby okoliczności wskazujące na postawę i motywację podmiotu przetwarzającego dane (na przykład konieczność wykonania zadania w interesie publicznym, brak zamiaru wyrządzenia szkody danej osobie lub trudności w zrozumieniu ram prawnych) uzasadniały ustalenie niższego zadośćuczynienia za wyrządzenie szkody?

Zawiesić postępowanie do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Postanowienie nie podlega zaskarżeniu.

[...]

[podpisy]

DOKUMENT ROBOCZY